

welkom puppy!

Joke Monteny

inhoud

VOORWOORD	8	HOOFDSTUK 3: Wordt jouw gezin voor je pup zijn familie?	73
VOOR JE BEGINT	10	EEN MODEL. OMDAT DAT HANDIG IS	73
Rassen en hun typische kenmerken, een basis (!) van waarheid	10	VAN ALFA- NAAR GEZINSMODEL	74
Jouw verwachtingen zijn niet die van jouw hond en dat maakt het interessant	14	EEN PUP IS NIET DOMINANT. EEN PUP KAN WEL DOMINANT DOEN	77
		MODELLEN EN OPVOEDING?	80
HOOFDSTUK 1: Hoe 'praat' je pup?	17	HOOFDSTUK 4: Wat heeft je pup nodig om zich goed te voelen?	85
COMMUNICATIE	17	BIOLOGISCHE BEHOEFTE	85
Communiceren onder mensen is al niet simpel...	18	Eten en drinken: brokken of vers, en altijd vers drinkwater	85
Waar is dat woordenboekje 'puppynees'?	19	Thermisch comfort: niet te warm, niet te koud	89
GEUREN	20	Beweging ja, maar op pups maat	91
GELUIDEN	25	Rust is broodnodig	94
LICHAAMSTAAL	27	Vrij van ziektes en pijn	98
Staart	28	VEILIGHEID VOOR ALLES	100
Oren	35	Pup wil alles proeven	100
Ogen	37	Veilig bewegen	102
Gelaatsuitdrukkingen	39	DE CHIP	104
Houding van het lichaam	43	POSITIEVE EN NEGATIEVE STRESS	105
HANDIG: DE SIGNALENLADDER	44	Chronische stress is te mijden	105
		Hoe herken je stress bij je pup?	106
		Wat te doen wanneer je pup stress heeft?	108
HOOFDSTUK 2: De vijf zintuigen	57	JE PUP MET ZIJN SPECIFIEKE 'HONDENGEDRAG'	110
ZICHT – JE PUP ZIET ANDERS	57	Jagen	110
Lager bij de grond	57	Graven	110
Kleurenblind voor rood en groen	57	Snuffelen is essentieel	111
Ernstig verziend, maar alert voor bewegingen	58	Vrijheid, mogen kiezen	112
Beperkt dieptezicht	60	SOCIAAL CONTACT. EN HOE!	112
Het televisieperspectief	60		
Een nachtkijker	61	HOOFDSTUK 5: Hoe leert je pup?	115
GEHOOR – JE PUP HOORT SCHERP	61	WELKE MOTIVATIES HEEFT JE PUP?	115
TAST – JE PUP VOELT MET ZIJN HELE LIJF	63	STRESS IN RELATIE TOT LEREN	121
SMAAK – JE PUP HEEFT EEN ANDERE SMAAK DAN JIJ	65	LEERPRINCIPES	124
REUK – JE PUP RUIKT TOT 100.000 KEER BETER DAN JIJ	65	Wennen	124
Ruiken in stereo	65	Gevoeliger worden, sensitiviteit	126
De niet mis te verstane boodschap van de feromonen	68	Pavlov en de automatische associatie	127
Je pup leest geuren	69	Het is fijn leren van succesjes	131
		Sociaal leren is ook fijn	132
		BELANGRIJKE KANTTEKENINGEN: LEERPRINCIPES VERTELLEN	
		NIET ALLES	132

HOOFDSTUK 6: Trainen of opvoeden?

SOMS TRAINEN, ALTIJD OPVOEDEN	136
ZEVEN OPVOEDINGSHANDVATTEN	138
Handvat 1: Kijk door de bril van je pup	138
Handvat 2: Fout? Eerder ongewenst	139
Handvat 3: Beloon gewenst gedrag	141
Handvat 4: Negeer ongewenst gedrag	144
Handvat 5: Beter voorkomen dan genezen	148
Handvat 6: Leer gewenst gedrag aan	148
Handvat 7: Zo ontmoedigend, almaar 'nee, mag niet!'	150
NOODPROCEDURES VOOR NOODGEVALLEN	154
TRAINEN	155
Waar, wanneer en hoelang trainen?	158
Clicker of een andere secundaire beloning: handig	158
Stress van de les	161

HOOFDSTUK 7: Voorbereiden op de komst van je pup

WAT SCHAFT DE POT?	165
PUPPYPROOF RUIMTE, DE BENCH?	167
PLAATS OM TE SLAPEN	169
VERGEET OOK DE ANDERE HUISDIEREN NIET	169
HET HONDENTOILET	172
WIE WORDT JE DIERENARTS?	173
DE BELANGRIJKE EERSTE DAGEN/WEEK	173
DE RIT NAAR HUIS	175
SPEELGOED, KAUWGOED, HALSBAND, LEIBAND... WAT HAAL JE IN HUIS?	175
AFSPRAKEN IN HET GEZIN	178

HOOFDSTUK 8: Aan de slag! Puppy-verhalen over dagelijkse dingen

OVER ALARMSIGNALEN EN VALKUILEN	181
HOE LEER IK MIJN PUP ZINDELIIK ZIJN?	182
Mythes	186
Alarmsignalen	186
Valkuilen	186
HOE LEER IK MIJN PUP ALLEEN ZIJN?	189
Mythe	195
Alarmsignalen	195
Valkuilen	195
HOE BEGROETEN WE ELKAAR?	196
Mythes	202
Valkuilen	203

HOE BOUW IK EEN GOEDE BAND OP MET MIJN PUP?	204
Mythes	207
Valkuilen	207
HOE LEER IK MIJN PUP WAAROP HIJ MAG KAUWEN?	208
Noodprocedure	214
Mythes	214
Valkuilen	216
Alarmsignalen	216
WAT MET ZIJN HAPGEDRAG?	217
Mythes	220
Valkuilen	221
HOE LEER IK MIJN PUP ZIJN NAAM AAN?	222
HOE LEER IK MIJN PUP OMGAAN MET BEZOEK?	226
Mythe	228
Valkuilen	229

HOOFDSTUK 9: Een draaiboek voor de eerste dagen/weeken

DE EERSTE DAG/NACHT	231
VOEDING, EEN BASISBEHOEFTE	234
Mythe	236
Eten met de andere hond(en)	237
Alarmsignalen over voeding	238
MIJN PUP EN ONS GEZIN	238
ONS HUIS, ONZE TUIN, ONZE AUTO	239
HALSBAND, HARNASJE, LEIBAND	243
VACHTVERZORGING	248
DE DIERENARTS	250
TRAINING? NAAR DE HONDENSCHOOL?	250
BEDANKT!	254
REFERENTIES	256
REGISTER	264
OVER DE AUTEUR	270
FOTOVERANTWOORDING	271

voorwoord

HALLO!

Ik ben Joke en honden hebben al sinds mijn kindertijd een belangrijke plaats in mijn leven. Ze waren en zijn een bron van vreugde, van leren, van inspiratie en ze brengen me met tal van mensen in contact, wat al tot langdurende vriendschappen heeft geleid. Zo positief zou het altijd moeten kunnen zijn, voor elke hond en elke eigenaar. Maar zo gaat het niet altijd, of toch niet altijd vanzelf. Vandaar dat ik in 2017 *Welkom puppy!* publiceerde. En omdat wetenschap evolueert, is het nu tijd voor een update. Dit boek is de herwerkte versie van de vorige editie van *Welkom puppy!* en speelt in op voortschrijdend inzicht. Wetenschappelijke feiten vormen de basis, maar ook wetenschap is niet alleenzalmakend en evenmin absoluut want voortdurend in beweging.

Trouwens, ook de praktijk brengt voortschrijdende inzichten. Het was die praktijk die me bij de wetenschap heeft gebracht. Als kind was ik aangetrokken tot dieren in het algemeen, maar het was toch vooral mijn hond die mij troost bood, een luisterend oor, warmte... Naarmate ik mijn hond beter leerde kennen, groeide het verlangen om nog meer over honden te weten en dus ben ik me gaan verdiepen in de wetenschap. Zo zijn honden behalve privé ook professioneel een hoofdrol gaan spelen in mijn leven. Ik ben als docent en onderzoeker verbonden aan de VIVES Hogeschool, waar ik vakken doceer als toegepaste ethologie hond, training... Ons onderzoek focust zich op de ontwikkeling van een objectieve test voor het inschatten van de sociale vaardigheden van honden. Daarnaast doe ik freelance-opdrachten bij fokkers, bij organisaties die assistentiehonden opleiden, voor gemeentebesturen en hondenscholen. Ik begeleid mensen bij de opvoeding van hun pup en mensen die problemen ervaren met hun hond en heb zelf al een dertigtal pups voor kortere of langere tijd in huis gehad en opgevoed. Het is allemaal aanleiding tot verdere reflectie en draagt bij aan een nog vollediger inzicht en overzicht. Het is absoluut een luxe dat ik de theorie zo breed kan testen, bij pups en hun gezinnen, bij assistentiehonden in opleiding en hun gastgezinnen, bij de honden die deelnemen aan ons onderzoek enzovoort. Theorie en onderzoek kunnen combineren met heel veel praktijk is zo ontzettend leerrijk en boeiend!

Daar komt nog bij dat er ondertussen meer dan 10.000 exemplaren van de eerste editie van *Welkom puppy!* over de toonbank zijn gegaan. Het doet me enorm veel plezier dat ik met dit boek mijn steentje kan bijdragen aan het geluk van mens en hond. Misschien is dat nog wel de grootste motivatie voor deze geüpdatete *Welkom puppy!*

Ik pretendeer allerminst dat hier de enige en juiste methode in staat om jouw puppy goed op te voeren. Wel wil dit boek jou aan het denken zetten en jou een leidraad aanreiken en dat in het volle besef dat elke relatie tussen hond en mens uniek is. Het ultieme doel is dat jullie – jij en je hond – vooral heel hard van elkaar mogen genieten!

Heel veel plezier gewenst met dit boek en met je pup!
Joke

Voor je begint

RASSEN EN HUN TYPISCHE KENMERKEN, EEN BASIS (!) VAN WAARHEID

Honden, je hebt ze in alle maten en gewichten. Misschien sta je op het punt een pup te kiezen, koos je voor een rashondje of viel je voor de charmes van een bastaard (kruising). In ieder geval is het goed om even stil te staan bij rassen en hun kenmerken.

Bij een rashondje weet je min of meer hoe je pup er zal uitzien als hij volwassen is. Bij een kruising of bij pups waarvan je de achtergrond niet kent, levert dat soms een verrassing op. En wat met het karakter van je hond? Weet je welk karakter je pup zal hebben omdat je voor een bepaald ras koos? Heb je door de keuze voor een bepaald ras al een selectie gemaakt van de eigenschappen die je hond als volwassen exemplaar zal hebben? Dat zal tot op zekere hoogte kloppen. Door de jaren heen zijn mensen rassen beginnen te fokken en hebben ze daarbij een selectie gemaakt in de eigenschappen. Oorspronkelijk werd er vooral gefokt met de klemtoon op de werkcapaciteiten van de hond. Afgestemd op welke taak de hond moest vervullen, werden er verschillende types gefokt, gericht op activiteiten zoals waken, jagen, verdelgen van ongedierte... Pas veel later kwam

het fokken van verschillende rassen en van honden met een stamboom. Het doel hiervan is om honden te fokken die voldoen aan welbepaalde criteria qua uiterlijke kenmerken en gedrag.

De uiterlijke kenmerken zijn objectief vast te stellen en kunnen vastgelegd worden in schofthoogte, gewicht, verhoudingen van het lichaam. Het gedrag wordt eerder geclassificeerd met omschrijvingen als gereserveerd tegenover vreemden, waakzaam, actief, sportief, aanhankelijk en onbevreesd. Dat is enerzijds zeer moeilijk objectief meetbaar en interpretatiegevoelig. Anderzijds is het gedrag van een dier onderhevig aan velerlei invloeden, zoals zijn relatie met de eigenaar, waar en hoe het opgroeide, wat het al meemaakte, hoe zijn emotionele toestand was op het moment van de test enzovoort.

Gedragsmatig worden er kenmerken vastgelegd voor rassen. Pups van bepaalde rassen hebben typische gedragskenmerken en de kans is groot dat je pup van dat ras ook die gedragingen zal vertonen. We hebben het hier dan hoofdzakelijk over gedragingen die te maken

Pointen hoeft deze pointerpup niet te leren, hij heeft het in zijn genen. Er is een genetische basis voor dit gedrag.

hebben met de vroegere werkcapaciteiten, zoals *eye geven* van een bordercollie (gefixeerd staren naar een dier om het dier aan te zetten tot bewegen of onder controle te houden), of het *pointen* van een pointer (met zijn neus in de richting van het wild staan met zijn voorpoot opgeheven) of *retrieven* (terugbrengen van voorwerpen).

Voor andere kenmerken zoals kindvriendelijkheid, aanhankelijkheid, gereserveerdheid tegenover vreemden, goed getraind kunnen worden en zenuwachtigheid is dat veel minder duidelijk te linken aan rassen. Binnen de rassen zijn

er bovendien nog eens veel verschillen. Onderzoek wordt bemoeilijkt omdat dergelijke eigenschappen niet volledig objectief meetbaar zijn. Laten we zo besluiten, wanneer je een pup van een bepaald ras hebt, heeft hij rastypische kenmerken, wat betekent dat de mogelijkheid groter is dat hij die bepaalde gedragingen zal vertonen. Of en hoe die kenmerken tot uiting zullen komen, hangt grotendeels af van de omstandigheden. Toch zijn dit kenmerken die vastliggen in zijn ras en die je pup niet hoeft te leren. Als de omstandigheden zich voordoen, is de kans heel groot dat hij dit gedrag zal vertonen. Zo zul je je bordercolliepup

niet moeten leren om schapen te hoeden. Hij heeft dat van nature. Alleen al het zien van schapen die bewegen zal hem in hoede-modus brengen. De finetuning en de samenwerking met jou over hoe dat moet, worden gestuurd door training. Dergelijke kenmerken kunnen dus heel leuk en handig zijn. Zo worden beagles dikwijls gebruikt voor speurwerk omdat ze graag hun neus achternalopen. Als een terriër in het konijnenhok komt, is de kans groot dat hij zijn 'job' zal doen. Maar omgekeerd: hou er rekening mee dat als je hond niet voorbestemd is voor

een bepaald gedrag, het moeilijk of misschien wel onmogelijk wordt om hem dat aan te leren. Een terriër leren dat hij schapen moet hoeden zonder de schapen te bijten en waarbij hij het typische staargedrag vertoont, is bijna onbegonnen werk.

Sint-bernardshonden werden oorspronkelijk gebruikt om het vee te beschermen en als gezelschapsdier gehouden. Ze werden ook veel gebruikt om monniken te vergezellen wanneer deze eropuit trokken om reizigers hulp te bieden.

Beagles worden vaak gebruikt voor speurwerk.

Een bordercollie zal van nature de neiging hebben om bewegende dieren te fixeren met de ogen. Deze hond hoeft je dus niet te leren om schapen te hoeden.

JOUW VERWACHTINGEN ZIJN NIET DIE VAN JOUW HOND EN NET DAT MAAKT HET INTERESSANT

Wanneer je vertrekt met een specifiek plan voor je pup voor ogen, zou het kunnen dat je van een kale reis thuiskomt. Misschien zal je pup niet die *agility*-kampioen worden die jij voor ogen hebt. Bovendien legt jouw ambitie van bij het begin een grote druk op je puppy. Wat als hij jouw doelstellingen niet kan invullen? Een te behalen doel voor ogen hebben, is geen goede basis bij de opvoeding van je pup. Een pup dien je onbevangen in je gezin op te nemen. Jouw eerste verantwoordelijkheid is het om zijn welzijn te garanderen. Je mag je wensen hebben, maar hou altijd rekening met je pup als hond, eventueel met zijn specifieke raskenmerken, maar vooral met hem als individu. Hou rekening met zijn mogelijkheden en zijn behoeftes. Veel samen ondernemen kan de goede relatie tussen jou en je pup en jullie resultaten samen bevorderen, des te meer als ook hij geniet van jullie activiteiten.

Gebruik je je hond als statussymbool, als een object waarmee je iets kunt verwezenlijken, dan doe je het dier oneer aan. Dit is geen goede basis om van te starten. Elk succes vertrekt vanuit een goede verstandhouding, een evenwichtige relatie tussen jou, je gezin en je pup. Sta er genoeg bij stil of wat je met je hond wilt doen, gebeurt uit 'liefde' voor het dier of veeleer

uit eigenbelang, omdat jij iets graag doet of omdat jij ermee kunt uitpakken. Wat is liefde voor je dier? Houdt dat niet in dat er in de eerste plaats gekeken wordt naar wat het dier als aangenaam ervaart? Waar het dier zelf voor zou kiezen? Zo'n attitude helpt je om in te schatten of een bepaalde activiteit echt iets is waar je pup zich goed bij voelt. De lichaamstaal van je pup observeren en kunnen interpreteren, is hierbij zeer belangrijk.

Probeer je in te leven in de leefwereld van je pup en ook te begrijpen dat hij nog veel moet leren. Sommige zaken zal hij niet onmiddellijk kunnen. Heb daar begrip voor. Hij kan nog niet alles, gun hem de tijd om te leren. Niet alles wat voor ons vanzelfsprekend lijkt, is dat ook voor je pup, bijvoorbeeld achteraan in de kofferbak van de auto gaan zitten, wachten tot het eten op de grond staat en dan pas toehappen, niet krabben aan de deur om binnen te mogen...

Zie het zo: jij en je pup gaan samen op pad. De weg naar je doel kan voor beide partijen minstens even interessant en leuk zijn. Heb je verwachtingen op het vlak van samenleven met een hond en het opvoeden van je pup, dan zal het een pak makkelijker zijn als je rekening kunt houden met hoe een hond denkt en voelt. Graven, jagen, blaffen, zich in stinkend

vuil rollen, uitwerpselen opeten en andere voor de mens degoutante zaken, zul je beter kunnen begrijpen. Dat je pup dergelijke zaken doet, dat hoort nu eenmaal bij zijn 'hond zijn'. Misschien lukt het je nog om hem te socialiseren met jullie huis-konijn of cavia, of met de kippen, maar je boos maken op je pup omdat hij het leuk vindt duiven op te jagen... Of je ergeren wanneer hij tijdens de wandeling almaar uitgebreid wenst te snuffelen, terwijl jij verwacht dat hij altijd mooi naast je

loopt... Dat strookt gewoon niet met wat een hond echt wil.

Honden zien de wereld anders, ze begroeten anders, ze spelen anders. De kunst bestaat erin een evenwicht te vinden tussen wat voor jou haalbaar is én voldoende tegemoetkomen aan de behoeftes van je pup. Hem zien als een hond en het fijn vinden om hem te hebben als hond, dat zal de opvoeding en jullie samenwerking alleen maar leuker maken.

© 2024 Uitgeverij Manteau / Standaard Uitgeverij nv, Franklin Rooseveltplaats 12,
B-2060 Antwerpen en Joke Monteny

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

www.hondinform.be
info@hondinform.be

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

Eerste druk september 2017
Achtste volledig geactualiseerde druk oktober 2024

TEKST: Joke Monteny

REDACTIE: Nadine Van Meerhaeghe

OMSLAGONTWERP EN VORMGEVING BINNENWERK: Katrien Van De Steene / Whitespray

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Ondanks alle zorg die aan de samenstelling van de uitgave werd besteed, kan de redactie of de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze publicatie zou kunnen voorkomen.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten te regelen voor alle in dit boek gepubliceerde foto's, volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, worden verzocht zich alsnog tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 223 4106 3

D/2024/0034/328

NUR 431